

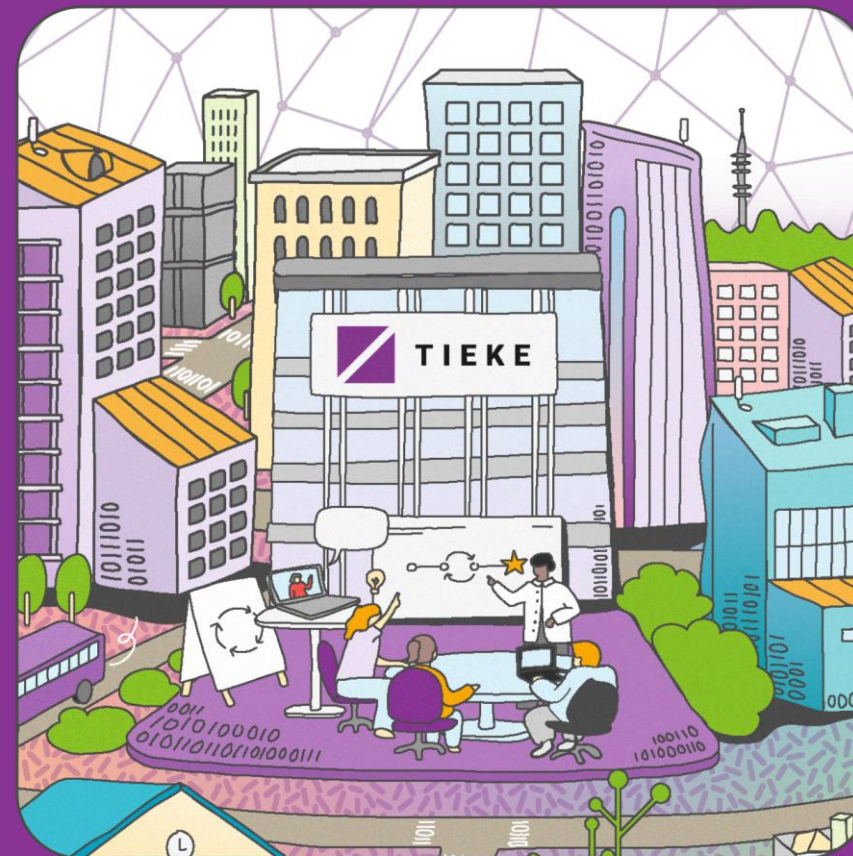
TIEKE

Eettinen digitalisaatio järjestöissä: Datavastuullisuus

Hanna Vuohelainen | Digiosaamisen ja viestinnän vauhdittaja

Mikko Eloholma | Digiosaamisen vauhdittaja

13.3.2025

TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry

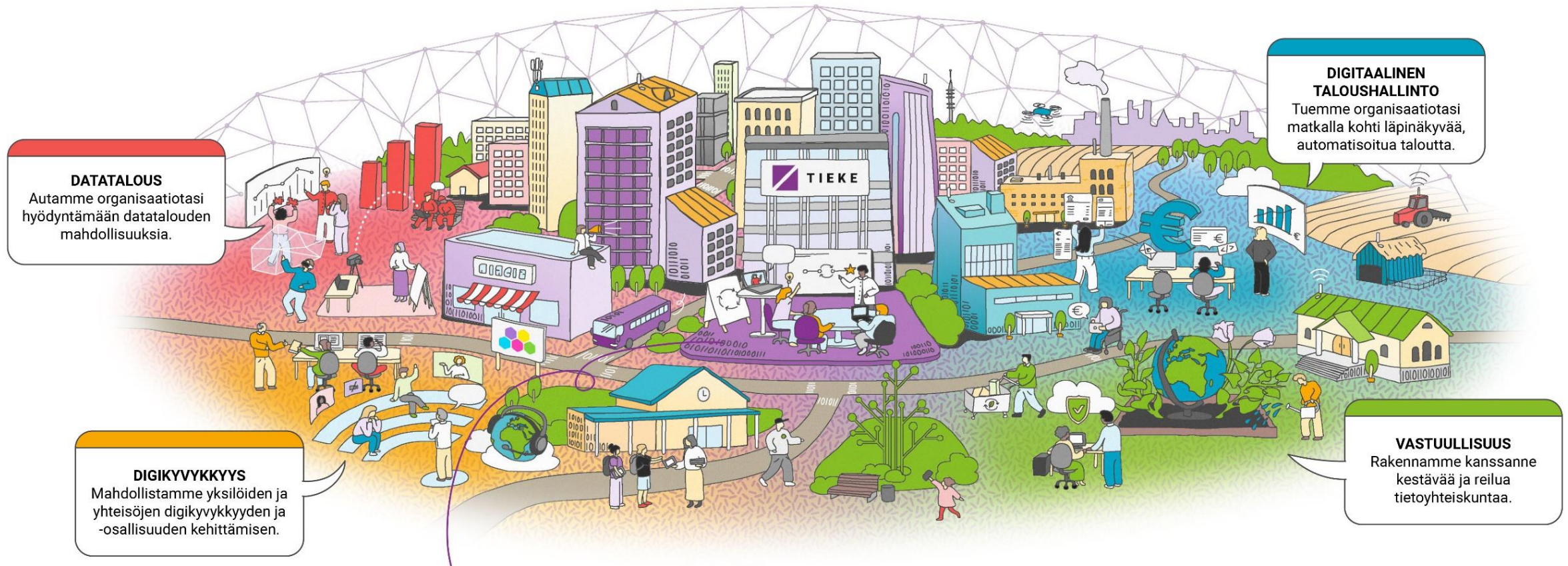
TIEKE

- Vuonna 1981 perustettu yhdistys
- 14 työntekijää
- Kestävän, ihmiskeskeisen digitalisaation edistäjä hankkeiden, palveluiden, yhteistyöverkostojen ja vaikuttamistyön kautta

Strategiset teemat ja TIEKEN toimintatavat

KEHITTÄMISEN JA KEHITTÄMISEN TOIMINTATAVAT

Laadukkaasti,
puolueettomasti,
yhteisiin tarpeisiin

Osaamista
kehittäen

Vaikuttavilla
projekteilla

Paikallisissa ja
kansainvälisissä
verkostoissa toimien

Datavastuullinen toiminta - luottamusta, läpinäkyvyyttä ja lisäarvoa datalla

Ohjelma 9.00 - 10.30:

- Katsaus aamun teemaan ja Järjestödiggi-kartoituksen tuloksiin
- Datavastuullisuus järjestöissä
- Keskustelua: Datavastuullisuus järjestön arjessa
- Yhteenveto ja seuraavat askeleet
- Kysymyksiä ja kommentteja voi kirjoittaa chattiin. Palaamme niihin viimeistään keskusteluosuudessa.
- Tilaisuus tallennetaan. Osallistujatiedot eivät tule näkyviin tallenteelle.
- Tieto tallenteista ja muusta myöhemmin julkaistavasta materiaalista tulee verkkosivulle: tieke.fi/eettinenjarjestodigi

Viisi näkökulmaa eettiseen digitalisaatioon suomalaiselle järjestökentälle

Suomalainen järjestökenttä on laaja ja tavoittaa laajan joukon ihmisiä.

Hankkeen ja siinä tuotettavan Järjestökentän eettisen digitalisaation oppaan kautta vahvistamme digitalisaation positiivista yhteiskunnallista vaikutusta niin järjestöjen työntekijöiden, luottamushenkilöiden kuin jäsenistön kautta.

Avaamme eettisen digitalisaation mahdollisuuksia ja siihen liittyviä kysymyksiä viiden näkökulman kautta.

<https://tieke.fi/eettinenjarjestodigi>

Teknologiaan hyödynnetään monipuolisesti, osaamista tarvitaan

Teknologian hyödyntäminen järjestöjen arjessa on jatkanut tasaista kasvuaan. Sitä hyödynnetään lukuisilla toiminnan alueilla hallitustyöskentelystä viestintään.

Toiminnan vaikuttavuuden arviointiin ja datan hyödyntämiseen oman toiminnan kehittämisessä kiinnitetään enenevässä määrin huomiota.

Hanketta rahoittaa Gofore Impact säätiö sr.

<https://tieke.fi/eettinenjarjestodigi>

Järjestöt muutoksen edistäjinä ja tulevaisuuden digiyhteiskunnan rakentajina maaseudulla

Järkevä-hankkeessa 2022 laaditut politiikkasuositukset perustuvat ensisijaisesti maakunnallisiin haastatteluihin ja kiteytyvät neljään teemaan:

1. **Järjestöjen tieto ja ymmärrys omista kohderyhmistään tulee saada paremmin osaksi päätöksentekoa ja palvelujen tuottamista.**
2. Järjestötoimijoiden ja yhteisöjen **osaamista** ja yhtäläisiä mahdollisuuksia toimia digitaalisessa ympäristössä tulee vahvistaa edelleen.
3. Vaikuttava yhteistyö järjestöjen ja muiden toimijoiden välillä edellyttää **koordinaatiota** ja sen resursointia.
4. **Järjestöjen toimijuutta datan, tiedon ja tietotalouden hyödyntäjinä tulee vahvistaa laajasti ja ottaa huomioon järjestöjen omat tavoitteet.**

<https://tieke.fi/hankkeet/jarkeva/>

Viisi näkökulmaa eettiseen digitalisaatioon

1. Datavastuullinen toiminta
2. Eettinen ja yhdenvertainen tekoälyn hyödyntäminen
3. Tietosuojasta huolehtiminen sekä uuden digiregulaation tuomat mahdollisuudet ja velvoitteet
4. Kestävä digitalisaatio
5. Eettinen palvelumuotoilu

Eettisen digitalisaation opas

- Järjestökentän eettisen digitalisaation oppaaseen sisältyy:
 - webinaarit
 - artikkelit
 - yhdistyksen hallituksen eettisen digitalisaation tarkastuslista
 - jäsenistön kanssa teemoja avaavien keskustelujen työpajakonsepti
- Tarkistuslistaa ja työpajakonseptia pilotoidaan muutaman järjestön kanssa.
- Opas on jatkossa vapaasti niin kaikkien järjestökentän toimijoiden, kansalaisten kuin muidenkin toimijoiden hyödynnettävissä.

- Webinaarit:
 - Datavastuullinen toiminta – luottamusta, läpinäkyvyyttä ja lisäarvoa datalla: 13.3.
 - Eettinen ja yhdenvertainen tekoälyn hyödyntäminen: 25.3.
 - Tietosuojasta huolehtiminen sekä uuden digiregulaation tuomat mahdollisuudet ja velvoitteet: 10.4.
 - Kestävä digitalisaatio: 29.4.
 - Eettinen palvelumuotoilu: 20.5
- TIEKEN tapahtumakalenteri:
<https://tieke.fi/tapahtumat/>
- Postituslista:
<https://tapahtumat.tieke.fi/eettinenjarjestodigi>

Järjestödigi-kartoitus 2024

Järjestödigi-kartoitus selvittää suomalaisten järjestöjen ja yhdistysten tilaa digitalisaatioon, digiosaamiseen, viestintään ja sosiaalisen median käyttöön liittyen.

Syksyllä 2024 kartoitettiin ensimmäistä kertaa järjestöjen tekoälyn käyttöä ja suhtautumista teknologian vastuulliseen hyödyntämiseen.

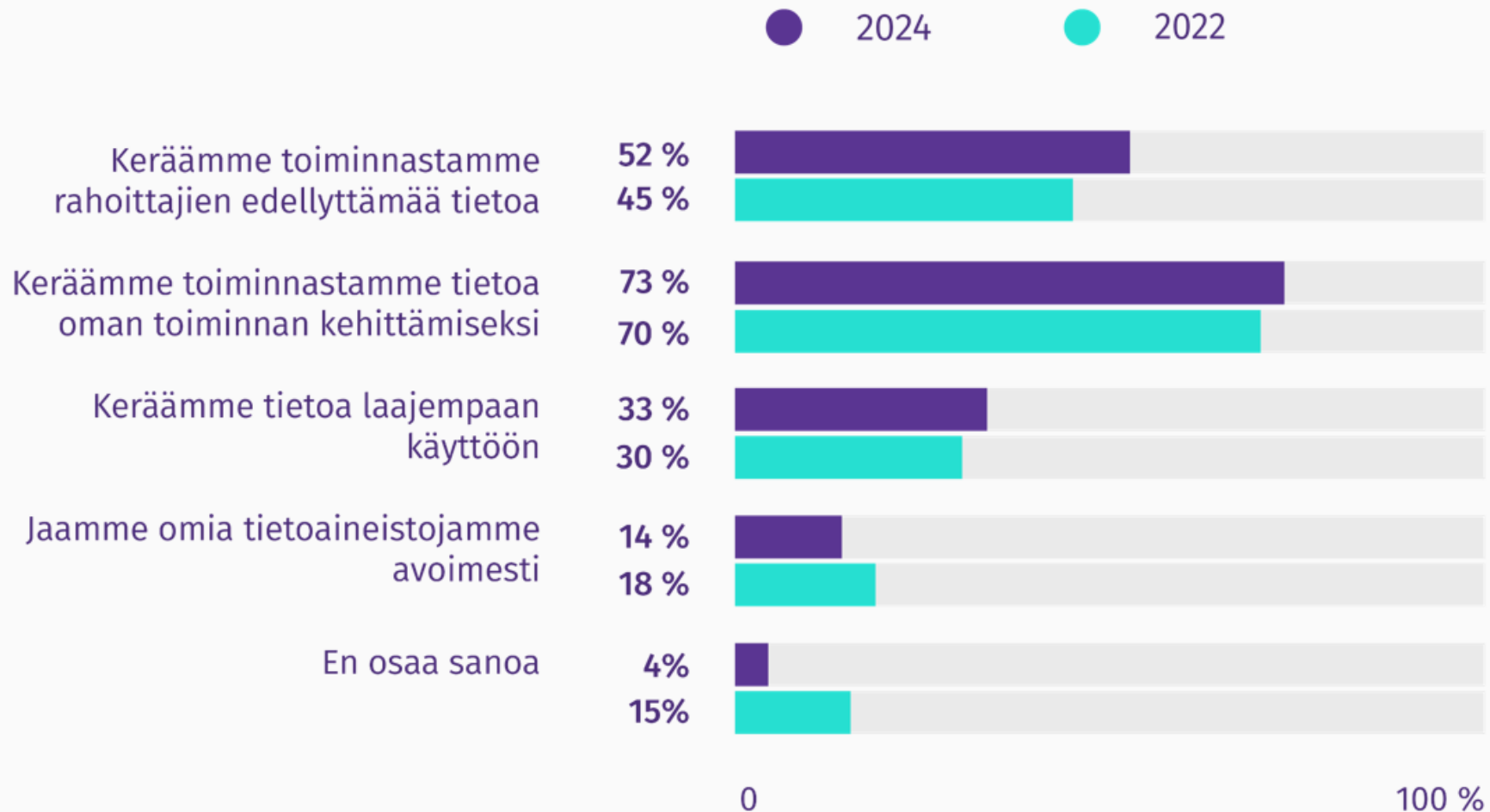

<https://www.jarjestodigi.fi/>

Tietoaineistojen kerääminen

Järjestöille kertyy toiminnassaan paljon dataa esimerkiksi osallistujatilastoina, jäsenpalautteina, verkkosivujen kävijätilastoina ja markkinoinnin seurantadatana.

Lisäksi hyödynnetään muiden tuottamaa tietoa ja järjestöt voivat kerätä tai jakaa dataa myös laajemmin muiden käyttöön.

Tekoälyn käyttö on kokeilevaa testailua

Tekoälyn käyttö on satunnaista, halukkaat voivat hyödyntää sitä.

38 %

Emme hyödynnä tekoälyä järjestössämme.

37 %

Olen itse kokeillut tai käytän tekoälyä järjestötyön yhteydessä.

36 %

Seuraamme kehitystä, mutta emme ole vielä tehneet päätöksiä tai toimenpiteitä.

21 %

Olemme käynnistäneet kokeiluja tai projekteja tekoälyn hyödyntämiseksi.

10 %

Tekoälyn käyttöön valmistaudutaan vähitellen

Toimijoitamme on koulutettu
tekoälyn käyttöön

9 %

Olemme tehneet tekoälyn
suhteen eettistä arviointia.

8 %

Olemme tutustuneet tekoälyn
käyttöön liittyviin säädöksiin
(esim. EU AI ACT).

8 %

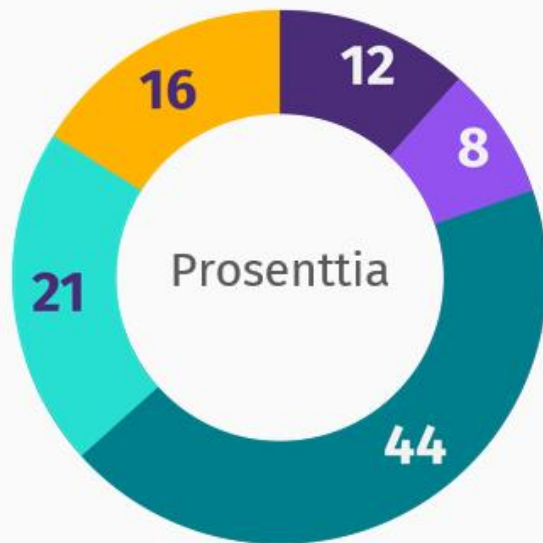
Suunnitelmissa on ottaa tekoäly
yhteiseen käyttöön
järjestötasolla.

7 %

Osaaminen: data ja tekijänoikeudet

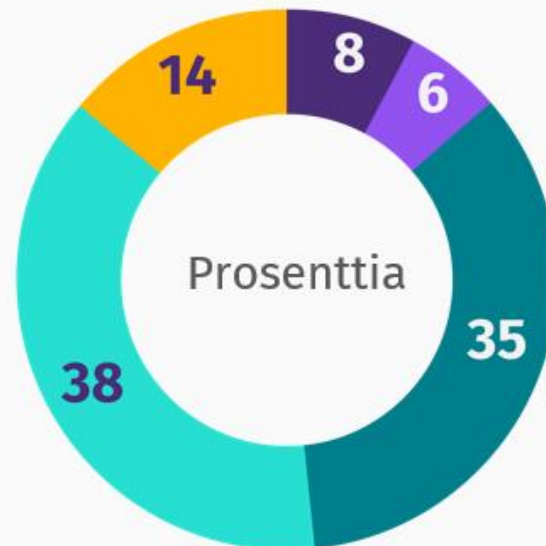
● ei tarvita nyt ● on tulevaisuuden suunnitelmissa ● tehdään jo, mutta osaamista puuttuu ● hallinnassa ● en osaa sanoa

Kertyvän datan
hyödyntäminen

#järjestödiggi

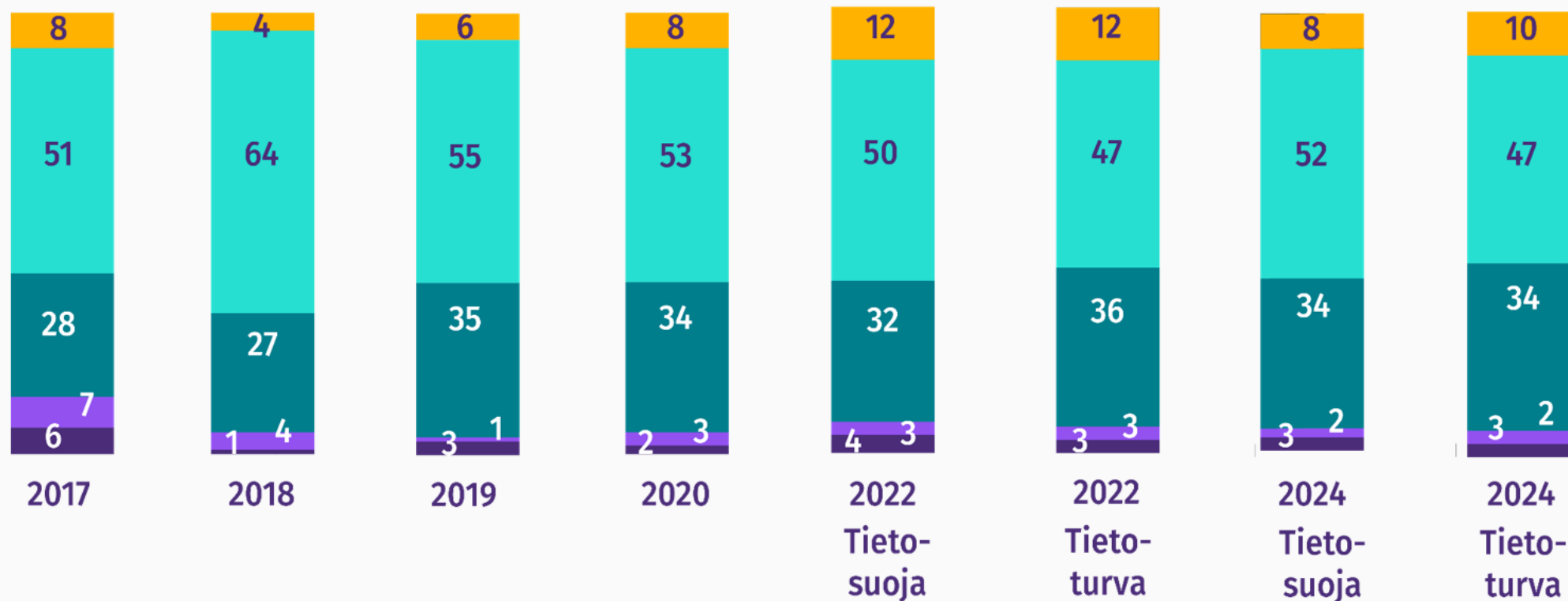
Tekijän- ja
käyttöoikeudet

www.jarjestodigi.fi

Tietoturvaa ja tietosuojaa

● ei tarvita nyt ● on tulevaisuuden suunnitelmissa ● tehdään jo, mutta osaamista puuttuu ● hallinnassa ● en osaa sanoa

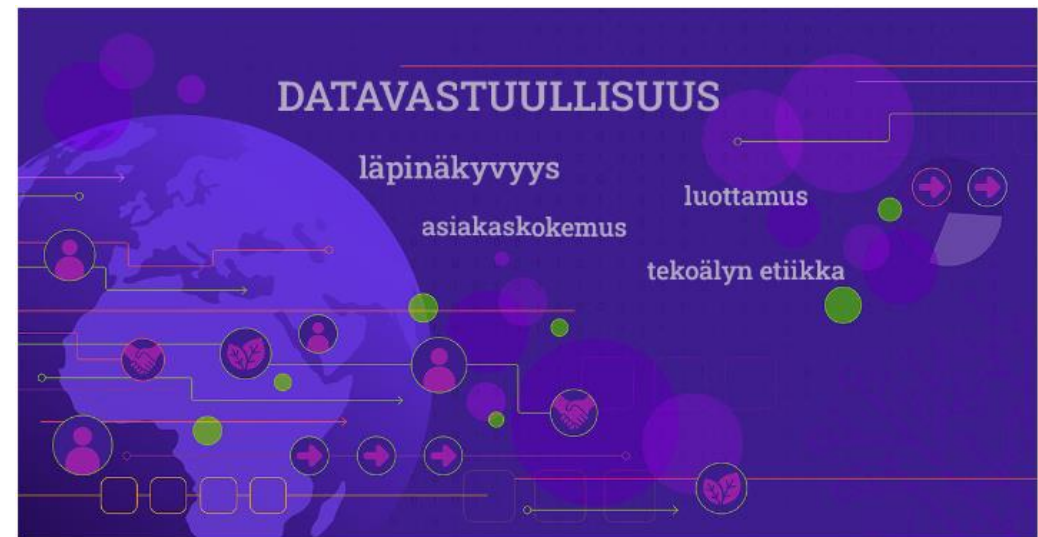

Datavastuullinen
toiminta -
luottamusta,
läpinäkyvyyttä ja
lisäarvoa datalla

TIEKEN Datavastuullisuuden valmennus

- Viides valmennus käynnissä tällä hetkellä.
- Valmennuksessa 4 yhteistä tapaamista, osallistujakohtainen sparraus sekä itsenäistä kehittämistehtävän työstöä.
- Osallistujia 25 organisaatiosta, myös yhdistyksistä
- Osallistujina mm.
 - tietosuoja-asiantuntijoita,
 - tietohallinnosta vastaavia,
 - tuote- ja palvelukehityksen osaajia
 - datainsinöörejä
 - vastuullisuuden asiantuntijoita

GDPR4CHLDRN – Tietosuoja haltuun harrastustoiminnassa (2022-2024)

Suomi ▾ Etusivu Ohjeistavat materiaalit ▾ Materiaalipankki ▾ Tietoa sivustosta 🔍

[Etusivu](#) > [Vanhemmat](#) > **Aloitussivu**

Vanhemmat

Aloitussivu

Perustietoa vanhemmille lasten henkilötietojen käsittelystä ▾

Usein kysyttyä tietosuojasta ▾

Artikkeleita vanhemmille

Tietoa vanhemmille

Tietosuoja on jokaisen perusoikeus. Lapset ja nuoret eivät välttämättä ole tietoisia siitä, miten heidän henkilötietojaan käsitellään harrastustoiminnassa. Lapset eivät omaksu tietosuojaan liittyviä tietoja ja taitoja itsestään. Siksi vanhemmilla on tärkeä rooli lasten ja nuorten kasvattamisessa kohti henkilötietojen käsittelyyn liittyvien asioiden itsenäistä hallitsemista.

Lähde: tietosuojaharrastuksissa.fi

data on...

uusi öljy?
uusi muovi?
ykkösiä ja nollia, vain
dataa?

The Latin word *data* is the plural of *datum*, "(thing) given," and the neuter past participle of *dare*, "to give". (Source: Wikipedia)

Tulisiko sanoa ennemmin *capta* (otettu)?

mahdollisuus tiedolla
johtamiseen ja
parempiin
päätöksiin?

vastuullisuus on...

lainsäädännön
noudattamista?
työntekijöiden eettistä
harkintaa?

ympäristön, sosiaalisen
vastuun ja hyvän
hallintotavan huomiointia
(ESG)?

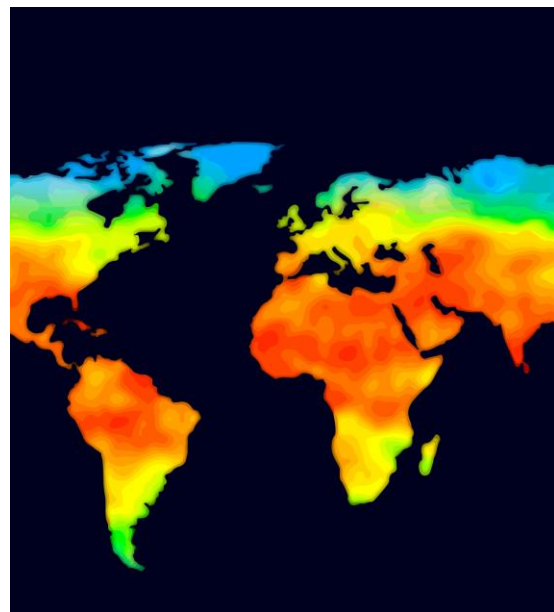
jalanjäljen minimointia?
kädenjäljen maksimointia?

"Hyvän vahvistamista ja virheiden välttämistä."

Data voi kuvata mitä tahansa

Voiko kaikenlaisen datan hyödyntäminen sisältää vastuullisuusriskejä?

DATA ON USEIN ARVOTONTA ILMAN HIERARKIAN YLEMPIÄ KERROKSIA

VIISAUS

Tiedon ja tietämyksen käyttö
päätöksiin ja arviointiin

"Pysäytä auto
rauhallisesti"

TIETÄMYS

Tiedon tulkitsemista
ja soveltamista

"Punainen valo risteyksessä
tarkoittaa pysähtymistä"

TIETO

Informaatiota, jolla
on konteksti

"Liikennevalo on
punainen risteyksessä"

INFORMAATIO

Dataa, jolla on merkitys

"Punainen, risteyksen
koordinaatit Espoossa"

DATA

Merkkejä ja symboleita

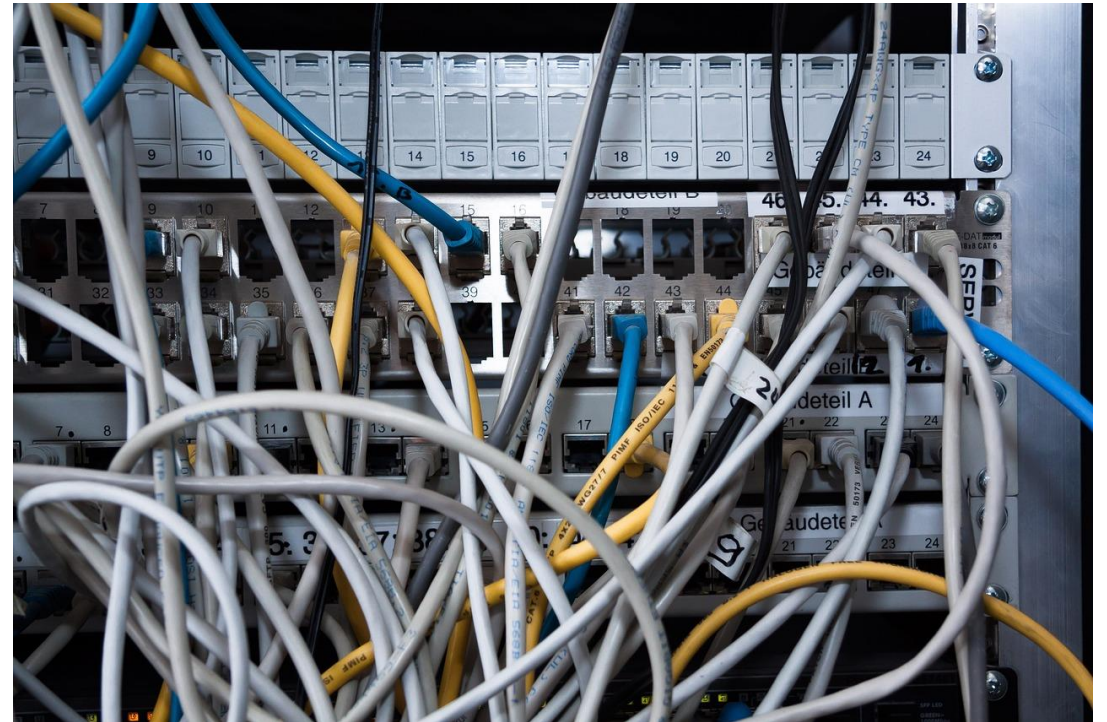
""FFA07A, 60.169870,
24.747606"

Datan hyödyntämisen potentiaali?

Kaikessa päätöksenteossa on aina eettisiä mahdollisuuksia ja riskejä.

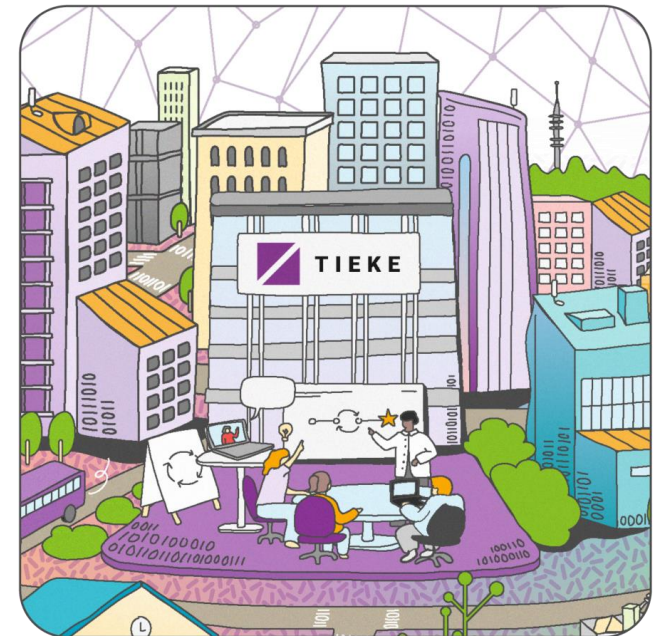
Dataan pohjautuvassa päätöksenteossa sekä mahdollisuudet että riskit voivat kertautua, koska

- dataa on paljon
- datan käsittelytavat ovat monimutkaisia ja automaattisia.

Kuvan lähde: Pixabay

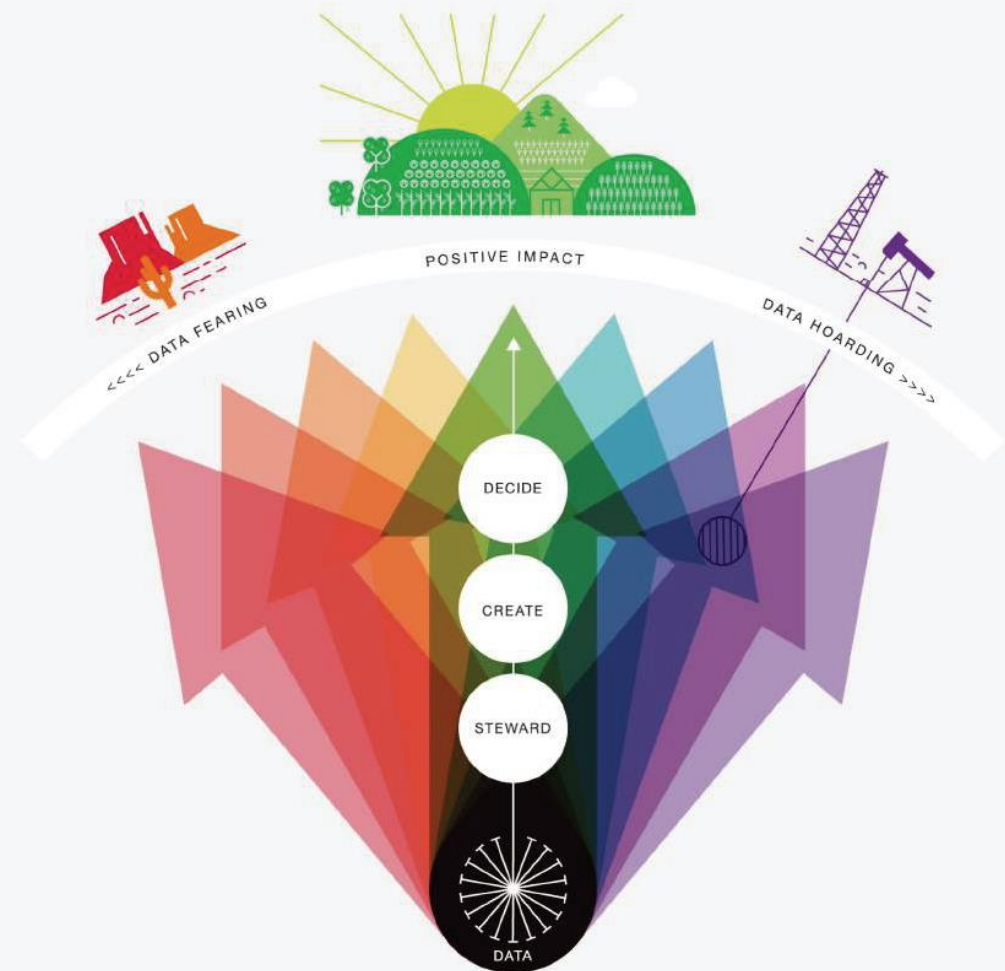
Mikä datavastuullisuus, ja miksi?

Data Ethics Professional / Facilitator

Why are we doing this?

There is a continuing lack of trust in how data is collected, shared and used. We want to build and recognise a network of professionals and facilitators who can help organisations unlock value from data while minimising harmful impacts.

Lähde: Open Data Institute

Miksi datavastuullisuus?

Vastanneista 42 % on täysin tai samaa mieltä sen kanssa, että luottamuksen puute palvelutarjoajia kohtaan estää heitä käyttämästä digitaalisia palveluita. Osuus on suurin Saksassa (48 %) ja pienin Hollannissa (38 %).

- Sitran reilun datatalouden IHAN-hankkeen selvitys, 2019

Sitra: Vastuullisen datan käytön ulottuvuudet

Lähde: Sitra - Yritysvastuu ulottuu dataan (2020)

ODI: What is Data Ethics?

“ A branch of ethics that evaluates data practices with the potential to adversely impact people and society - in data collection, sharing and use.

- **Open Data Institute**

“ “[Responsible data stewardship is] an iterative, systemic process of ensuring that data is collected, used and shared for public benefit, mitigating the ways that data can produce harm, and addressing how it can redress structural inequalities.”

- **Open Data Institute**

ODI: Data Ethics Canvas

- Datalähteet, luvat ja lainsäädäntö
- Projektin, palvelun tai tuotteen tavoitteet ja seurauksien arviointi.
- Vuorovaikutus ja viestintä osallisten sekä asiakkaiden kanssa. Datan käsittelyn läpinäkyvyys.
- Datavastuullisuuden implementointi, organisaation sisäiset prosessit.

Lähde: theodi.github.io/interactive-data-ethics-canvas/

ODI: Data Ethics Canvas

Datalähteet, luvat ja lainsäädäntö

Mitä datalähteemme ovat? Mitä lainsäädäntöä meidän tulee huomioida tätä dataa hyödynnettäessä?

Projektin, palvelun tai tuotteen tavoitteet ja seurauksien arviointi.

Mitä tavoittelemme datan hyödyntämisellä? Miten minimoida negatiivisia seurauksia? Onko lähdedatassa puutteita tai vinoumia, jotka vaikuttavat projektin tai palvelun lopputuloksiin?

Vuorovaikutus ja viestintä osallisten sekä asiakkaiden kanssa. Datan käsittelyn läpinäkyvyys.

Ymmärtävätkö käyttäjät, miten heidän tietojaan käytetään palvelun tai tuotteen yhteydessä?

Datavastuullisuuden implementointi, organisaation sisäiset prosessit.

Onko datavastuullisuudesta huolehtimista varten sovittu selkeät vastuut ja prosessit organisaatiossa?

TIEKE: Datavastuullisuuden sipuli

Ajankohtaiset toimenpiteet:

Mitä haasteita meidän tulee seuraavaksi ratkaista?

Vastuualueet ja aikataulu:

Kuka tekee mitä, ja mihin mennessä?

Viestintä datasta:

Miten kerromme datasta osallisille ymmärrettävästi?

Osallistaminen:

Mikä asiakkaita tai osallisia kiinnostaa datassa? Mikä heitä huolettaa?

Positiivinen vaikuttavuus

Minkälaisia positiivisia vaikutuksia datan hyödyntämisellä on, ja kenelle?

Hallinta:

Miten varmistetaan, että data on saatavilla oikeille henkilöille (tai tekoälylle) ymmärrettävässä muodossa?

Olemus:

Mitä data kuvaa, ja mitä se ei kuvaa?

Lainsäädäntö ja luvat:

Saako meillä olla tätä dataa? Miten dataa saa käyttää? Milloin data tulee poistaa?

Strategia ja tavoitteet:

Miksi olemme keränneet tämän datan, ja mitä haluamme sillä saavuttaa?

data

Riskien tunnistaminen ja minimointi

Minkälaisia riskejä datan hyödyntämisellä on, ja kenelle? Miten riskejä voisi minimoida?

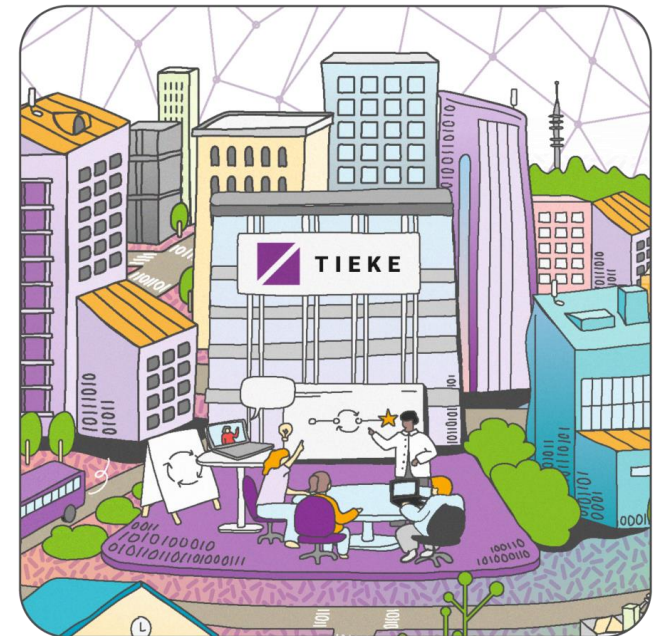
Läpinäkyvyys

Ovatko prosessimme läpinäkyviä sidosryhmille (esim. sijoittajat tai

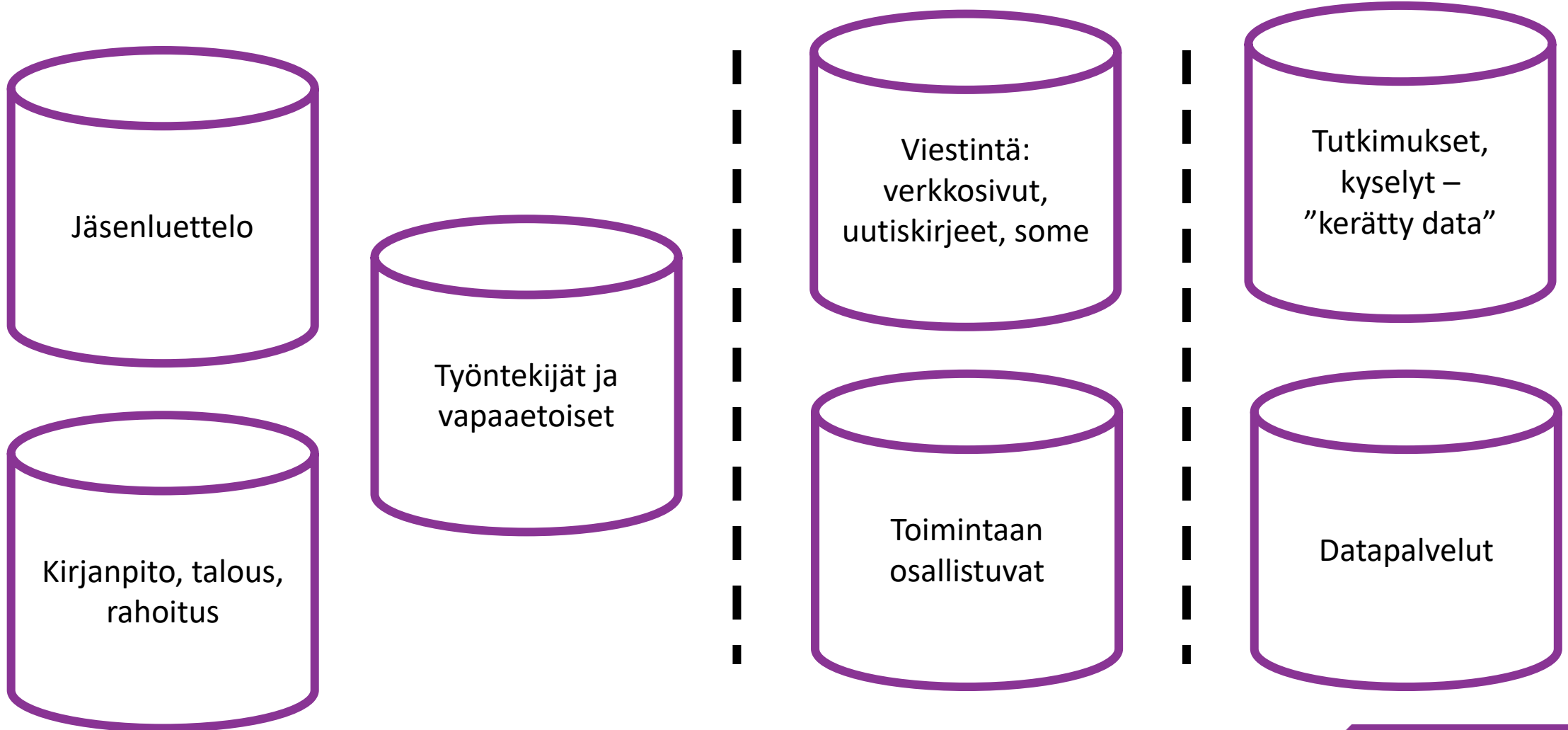
Datan jakaminen

Voivatko muutkin hyödyntää dataamme?

Data järjestöissä?

Järjestön hallinnoima data

Kaikki data palvelee vaikuttavuutta?

Osallistuneiden määrät

Sitoutuneiden
osallistujien määrät

Tuotokset ja julkaisut

Tuotokset ja julkaisut

Toiminnan tulos: välitön vaikutus kohderyhmään.

Toiminnan vaikutus: pidemmän aikavälin (laajempi) muutos kohderyhmässä

Vaikutuksen ”taloudellinen arvo”.

Tutustu: Opintokeskus Sivis - [Vaikuttavasti.fi](https://vaikuttavasti.fi)

Mistä emme saa dataa?

- Kohtaamiset
- Pitkään toiminnassa olleiden hiljainen tieto ja intuitiot
- "Hiljaiset signaalit", joita havaitaan.

Datan jakaminen

Mahdollisuuksia vaikuttavuuteen ja kädenjälkeen?

Lähde: <https://tieke.fi/jarkeva-hankkeen-matkassa-osa-1-miten-data-valjastetaan-palvelemaan-jarjestojen-tavoitteita/>

Järjestöissä syntyy valtava määrä osaamisperustaista, kokemuspohjaista tietoa mm. hyvinvointialueiden kehittämiseen – tämä tieto tulisi koota kansalaisyhteiskuntatietovarantoon. Yhteistyötä ja alustoja tarvitaan ja korkeakouluyhteistyöllä tulisi synnyttää data-analytiikkapalveluita.

Hanna Hauta-aho, Sociala.

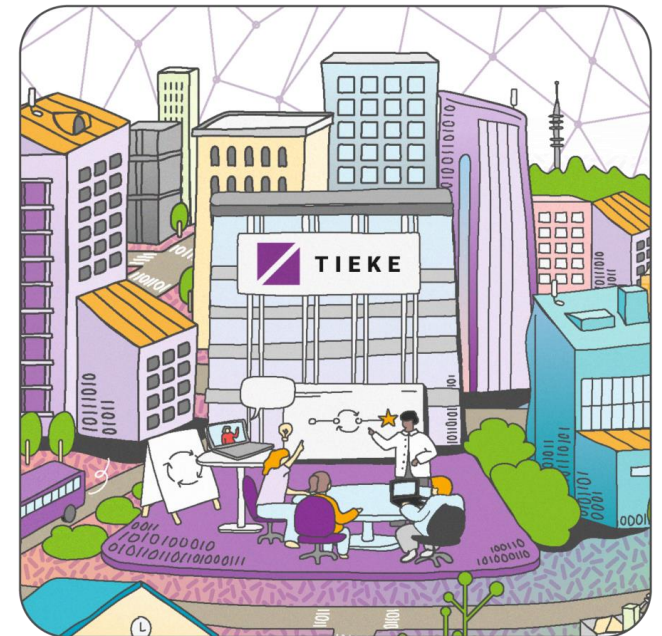
Hyödynnä tiedon joukkoistamisen tarjoamat yhteistyömahdollisuudet. Ympäristötiedon keruu voi palvella niin järjestön tavoitteiden edistämistä kuin tiedettäkin.

Pentti Aspila, Suomen rotarypalvelu ry

Avointa tietoa on tarjolla paljon ja sen hyödyntämistä helpottavat monet työkalut. Jos jotain aineistoa ei löydy, voit tehdä tietopyynnön tai ehdottaa toimijoille uusia avauksia.

Vuokko Heikinheimo, Suomen ympäristökeskus.

Riskejä ja mahdollisuuksia datan hyödyntämisessä

Mitä riskillä tarkoitetaan?

- Riski on kielteinen seuraus **tietylle ihmiselle tai ihmisryhmälle**.
- Kielteinen seuraus voi olla esimerkiksi **fyysinen, aineellinen tai kielteinen**.
- Riskin toteutumiselle voidaan ajatella **tietty todennäköisyys**.

Datan hyödyntämisen riskit

1. Haitallisista seurauksia tavoitellaan tai niistä hyödytään taloudellisesti.
2. Datan julkaiseminen, vuotaminen tai väärinkäyttö tuottaa riskin
3. Riski muodostuu, koska lähdedata sisältää tiedostamattomia puutteita tai vinoumia
4. Riski muodostuu itsensä toteuttavan ennusteen myötä
5. Riski muodostuu, koska dataa ei ymmärretä oikein tai se on esitetty harhaanjohtavassa muodossa.

Yhteenveto: Riski muodostuu datapohjaisen päätöksenteon seurauksena

1. Haitallisista seurauksia tavoitellaan tai niistä hyödytään taloudellisesti

Huijausmateriaali

- Henkilöstä kerätyn kuvien avulla tehty deepfake-video
- Henkilön mieltymyksiä mukailevat huijausviestit.

Yksilöiden manipulointi henkilöprofiilien pohjalta

- Mainoksia saatetaan kohdentaa ja hienosäätää yksilölle sopiviksi ilman, että henkilö ymmärtää tätä. Jopa valheellisen tiedon antaminen voi olla kannattavaa, sillä vain yhdelle henkilölle kerrotusta valheesta ei välttämättä jäädä kiinni.

Valvontajärjestelmät -ja koneistot

- Esimerkiksi Kiinan valtion suunnittelema kansalaisten pisteytysjärjestelmä.

Aidon näköiset deep fake -valevideot naurattavat Tiktokissa, mutta niitä voidaan käyttää myös aseena sodassa – Näin tunnistat valevideon

Suojelupoliisin päällikkö arvioi maaliskuussa, että Venäjä voisi kohdistaa Suomeen informaatiovaikuttamista deep fake -videoiden muodossa. Kysimme asiantuntijoilta, onko tällaisia valevideoita kohdistettu Suomea vastaan ja kuinka väärennösvidoeit voi erottaa aidoista.

Jaa Tallenna Kommentoi

Kuvakaappaukset deep fake -videoista. Vasemmalla Buzzfeedin Barack Obama-video, keskellä Tiktok-käyttäjän deepfake-video ja oikealla The Telegraphin uutisoima video Volodymyr Zelenskyy. Todellisuudessa näissä videoissa eivät esiinny julkisuuden henkilöt, vaan niissä on käytetty deep fake -teknologiaa. Erityisesti aidon näköiset videot "Tom Cruisesta" ovat hämmästyttäneet katsojia Tiktokissa.

Lähde: <https://www.aamulehti.fi/tiedeja teknologia/art-2000009000747.html>

2. Datan julkaiseminen, vuotaminen tai väärinkäyttö tuottaa riskin

- **Henkilötietojen käsittelyn riskit - Tietosuojan vaikutustenarvioinnilla määritellään riskejä tarkemmin**
 - Terveystiedot (esim. Vastaamon tietomurto)
 - Profiili henkilön verkkokäyttäytymisestä ja mieltymyksistä
 - Häiriköinti henkilön kotiosoitteeseen
- Intellectual Property Rights ja Tekijänoikeudet
- Turvallisuusluokiteltu tieto

Vastaamon ex-toimitusjohtajalle syyte tietosuojarikoksesta

Kahden tietomurron jälkeen Vastaamon asiakkaiden tietoja julkaistiin netissä. Heiltä vaadittiin lunnaita tietojen levittämisen uhalla.

Psykoterapiakeskus Vastaamon entistä toimitusjohtajaa vastaan on nostettu syyte

[Kuvan lähde: Yle.fi, 27.9.2022](https://yle.fi/uutiset/3-10111111)

3. Riski muodostuu, koska lähdedata sisältää tiedostamattomia puutteita tai vinoumia

Esimerkki: Digitaalinen syrjäytyminen vaikuttaa lähdedataan

"A significant part of our research was conducted via digital media platforms, including online surveys and online forum research. **Therefore, digital exclusion – when people are unable to, or choose not to, engage with digital platforms – presents a risk of bias in data collection for research purposes.**

To an extent, digital exclusion is linked to socio-economic status. Families with low socio-economic status or those for whom English is not their first language are likely to be excluded from research that is carried out on digital media platforms."

Lähde: <https://theodi.org/article/new-report-data-about-childrens-lives-in-the-pandemic/>

4. Riski muodostuu itsensä toteuttavan ennusteen myötä

Esimerkki: asuinalue ja luottoluokitus

Luottoarviossa annetaan hakijalle hänen postinumeronsa perusteella huono luokitusluokka, ja hakija saa lainaa vain korkealla korolla.

Tällöin hänen taloudellinen tilanteensa huonontuu ja huono luokitusluokka tulee sen pohjalta myös ”todistetuksi”.

Threat of 'postcode discrimination' as credit scores skewed by where you live

By business reporter Daniel Ziffer.

Posted Sun 6 Feb 2022 at 8:44pm, updated Sun 6 Feb 2022 at 11:05pm

Your credit score, and whether you can get a loan, now depends in part on where you live. (ABC Riverland: Anita Ward)

Lähde: <https://www.abc.net.au/news/2022-02-07/threat-of-postcode-discrimination-in-credit-scores/100723574/>

5. Riski muodostuu, koska dataa ei ymmärretä oikein tai se on esitetty harhaanjohtavassa muodossa.

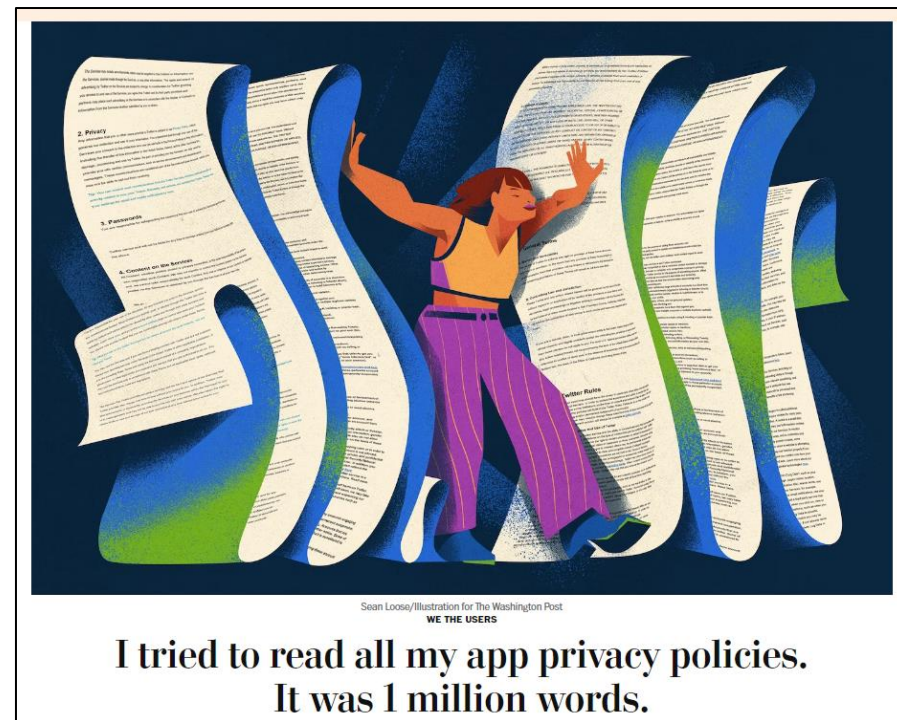
- Miten viestiä datasta ymmärrettävästi?

- Dataa on saatettu visualisoitu muodossa, joka saa esimerkiksi tuotteen hiilijalanjäljen näyttämään todellista pienemmältä.

Harhaanjohtavia datan visualisoinnin tapoja on koottu Washingtonin yliopiston professoreiden ylläpitämälle [Calling Bullshit -sivustolle](#).

Miten viestiä datasta ymmärrettävästi?

“I literally couldn’t — even if I didn’t have a job — micromanage each piece of technology they (my children) interact with. But when we live in a universe that says we’re given a ‘choice,’ I feel like I’m failing as a parent if my kid’s data is shared because I have given ‘consent’ and I probably should have been watching more carefully. That’s an incredibly punishing burden.

Lähde:

<https://www.washingtonpost.com/technology/2022/05/31/abolish-privacy-policies/>

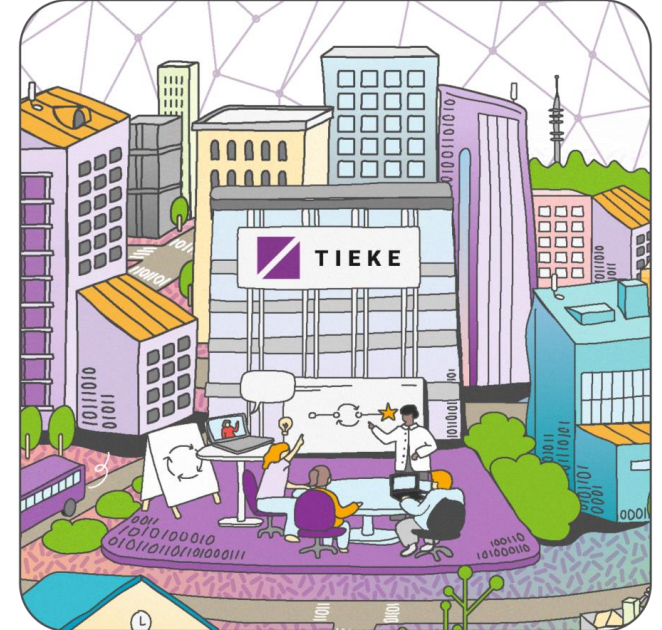
Onko pääriskinä kuitenkin huolimattomuus, hyvien käytäntöjen ja osaamisen vaihtelu?

” A New York lawyer is facing a court hearing of his own after his firm used AI tool ChatGPT for legal research.

Lähde: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-65735769>

Rohkaisevia esimerkkejä Suomesta

Omadata-malli ja tiedon luvittaminen

Luotettava työntekijä -palvelu mahdollistaa työnhakijoille omien tietojen luvittamisen työnantajille, työllistymistä edistäviin palveluihin ja koulutuksentarjoajille. Tekoälymme etsii työnhakuprofiiliisi sopivia työpaikkailmoituksia useista eri palveluista.

Lähteet:

<https://www.sitra.fi/hankkeet/datatalouden-kiinnostavimmat/>

<https://luotettavatyontekija.vastuugroup.fi/>

Näin Luotettava Työntekijä -palvelu toimii

Palvelu auttaa tunnistamaan ja sanoittamaan omaa osaamista, luomaan työnhakuprofiilin sekä löytämään oman työllisyysalueen ja toimialan työpaikat, työnantajat, työllistymistä edistävät palvelut, koulutuksentarjoajat sekä liittojen ja kassojen palvelut.

- 1 Luo työnhakuprofiili**
Palvelu auttaa oman osaamisen tunnistamisessa ja sanoittamisessa sekä digitaalisen CV:n luomisessa.
- 2 Löydä työllistymistä edistävät palvelut**
Palvelu auttaa löytämään eri alueiden ja toimialojen sirpaloituneet työllistymistä edistävät palvelut.
- 3 Löydä yrittäjyyttä tukevat palvelut**
Palvelu auttaa löytämään yrittäjyyttä tukevat palvelut.
- 4 Löydä työnantajat**
Palvelu auttaa löytämään eri alueiden ja toimialojen työnantajat.
- 5 Laita tekoäly töihin**
Palvelu ehdottaa työnhakuprofiiliin sopivia työpaikkoja ja koulutuksia kumppaneidemme tarjonnasta.
- 6 Hae töitä**
Palvelun kautta työnhakuprofiiliin voi jakaa helposti ja turvallisesti työnantajille ja työllistymistä edistäviin palveluihin.
- 7 Kehitä omaa osaamista**
Palvelu auttaa löytämään oman alueesi ja toimialasi koulutuksentarjoajat ja voit pyytää heiltä vinkkejä, miten lähteä kehittämään omaa osaamista.
- 8 Löydä liitot ja kassat**

Anonyymin datan jakaminen

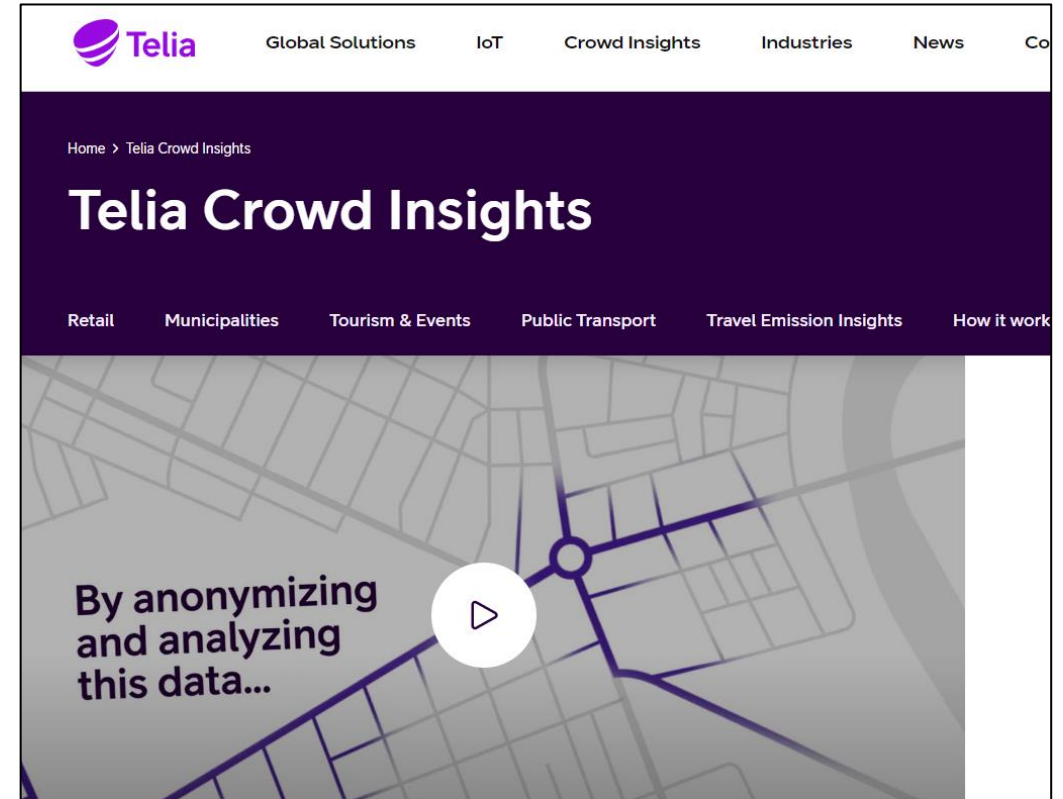

Telia Crowd Insights -palvelu tuottaa tarkkaa tietoa ihmisjoukkojen liikkeistä eri alueilla. Data on peräisin Telian asiakkaiden matkapuhelimista. Tieto ihmisten liikkeistä on yksilöiden tietosuoja kunnioittaen anonymisoitua, eli yksittäisen ihmisen kulkua ei ole mahdollista tunnistaa. Asiakas voi halutessaan kieltää tietojensa käytön anonyymissä ihmisvirtadatassa.

Lähteet:

<https://www.sitra.fi/hankkeet/datatalouden-kiinnostavimmat/>

<https://business.teliacompany.com/crowd-insights>

Oppimissisältöjen personointi

Edutenin datan avulla räätälöidyt matikan tehtävät parantavat oppimistuloksia

Eduten vie Turun yliopiston vuosikymmenten tutkimustyön tuloksena syntynyttä suomalaista oppimisalustaa maailmalle. Tavoitteena on parantaa lasten ja nuorten matematiikan oppimistuloksia. Tekoälyä ja pelillistämistä hyödyntävä sovellus on käytössä jo yli 50 maassa.

Lähteet:

<https://www.sitra.fi/hankkeet/datatalouden-kiinnostavimmat/>

<https://eduten.com/>

Helsingin kaupungin tekoälyrekisteri

Tekoälyrekisteri on ikkuna Helsingin kaupungin käytössä oleviin tekoälyjärjestelmiin. Rekisterin kautta pääset tutustumaan kaupungin tekoälyjärjestelmien yleisiin kuvauksiin, tai tutkimaan oman mielenkiintosi mukaan niiden tarkempia tietoja. Voit myös antaa palautetta, ja osallistua siten rakentamaan Helsinkiin ihmiskeskeistä tekoälyä.

Lähde:

<https://ai.hel.fi/>

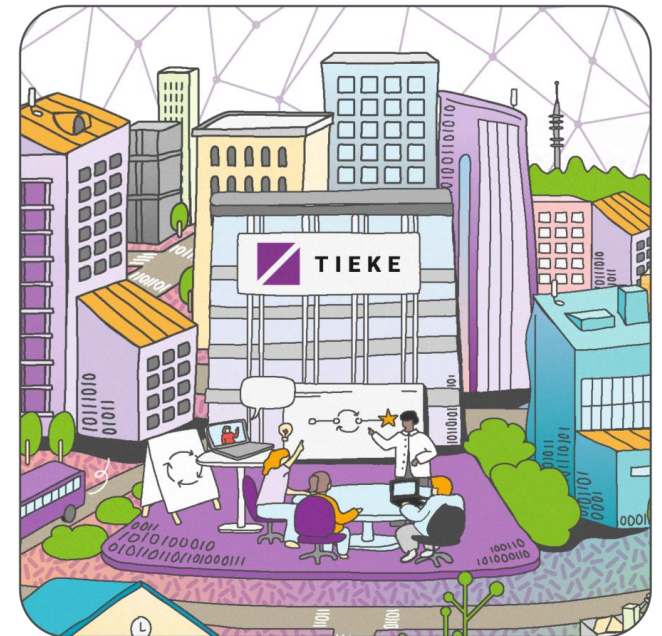

Kulttuuri ja vapaa-aika

Oodin sisältösuosittelija...

Obotti on keskustakirjasto Oodin kirjasuosittelija-chatbot. Palvelu suosittelee kirjoja Oodissa paikalla

Edistysaskeleet organisaatiossa

Keitä datavastuullisuus koskettaa?

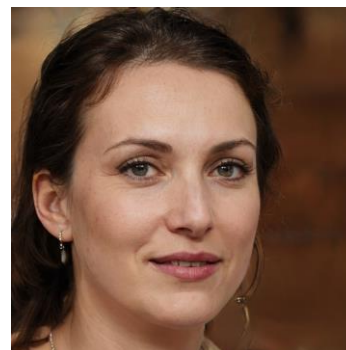
Johto, työntekijät

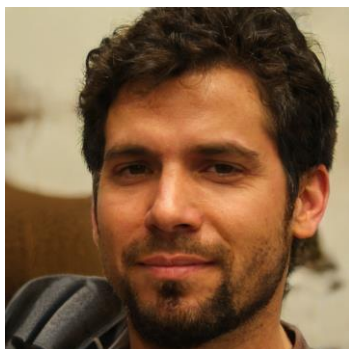
Vapaaehtoistoiminnan
koordinaattori

Tietosuoja-
vastaava

Toimintaan
osallistuva

Järjestelmien
hankinta

Vapaaehtois-
ohjaaja

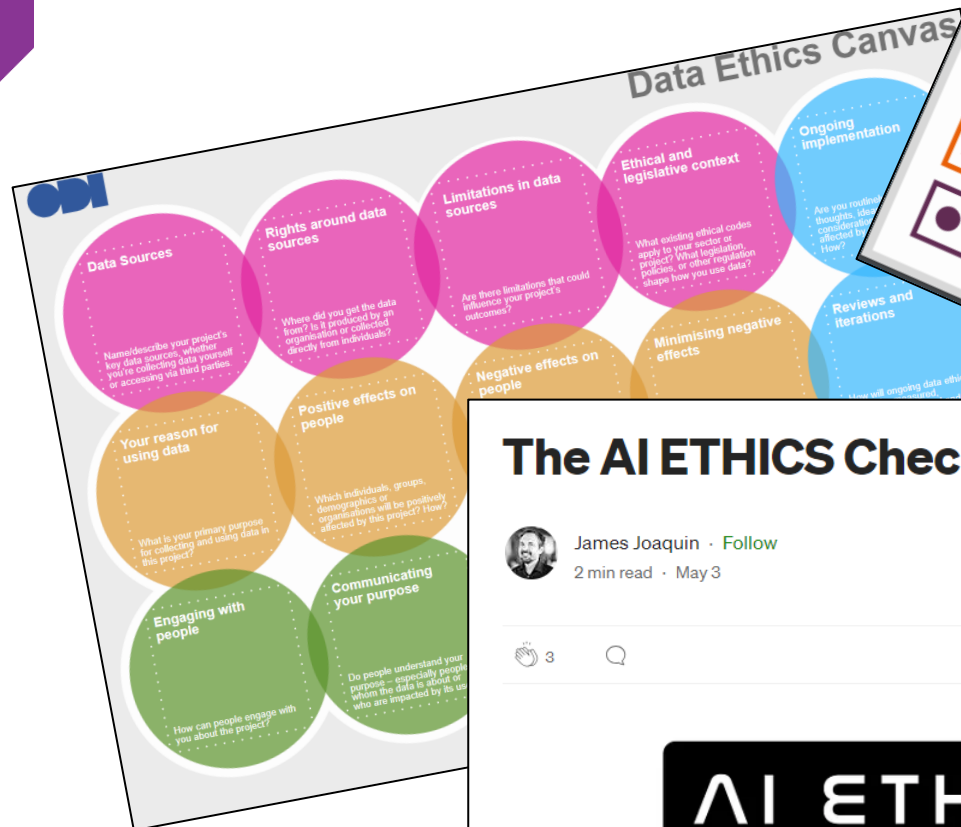

Mikään toimenkuva ei
yksin takaa
datavastuullisuutta.

Miten keskustella asiasta
yhteisellä kielellä?

Kuvat: thispersondoesntexist.com

Mikä on mallien ja työkalujen tavoite?

The AI ETHICS Checklist

James Joaquin · Follow

2 min read · May 3

3

AI ETHICS

☑ Checklist for Generative AI

1. Henkilötietojen minimointi ja läpinäkyvyys

i Lisätietoja kysymyksestä

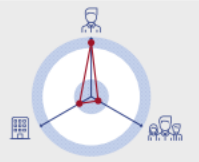
Kysymys 3/11

Onko yrityksenne määritellyt henkilötiedoille säilytysajat?

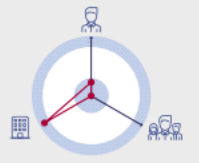
- ☐ Kyllä
☐ Osittain

< Edellinen kysymys

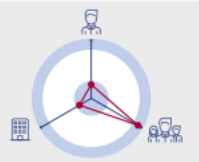
(a) Individual bias

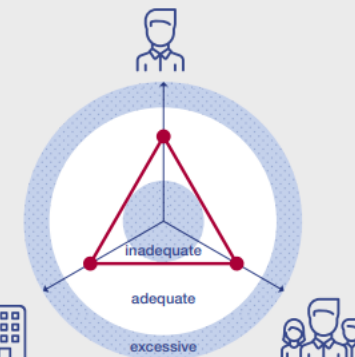
(b) Data-holder bias

(c) Public interest bias

Individual rights

Interests of data holders

Public interest

Source: APPA (Authorized Public Purpose Access) report, 2019.

Työkalujen hyödyntämisen kaksi tasoa

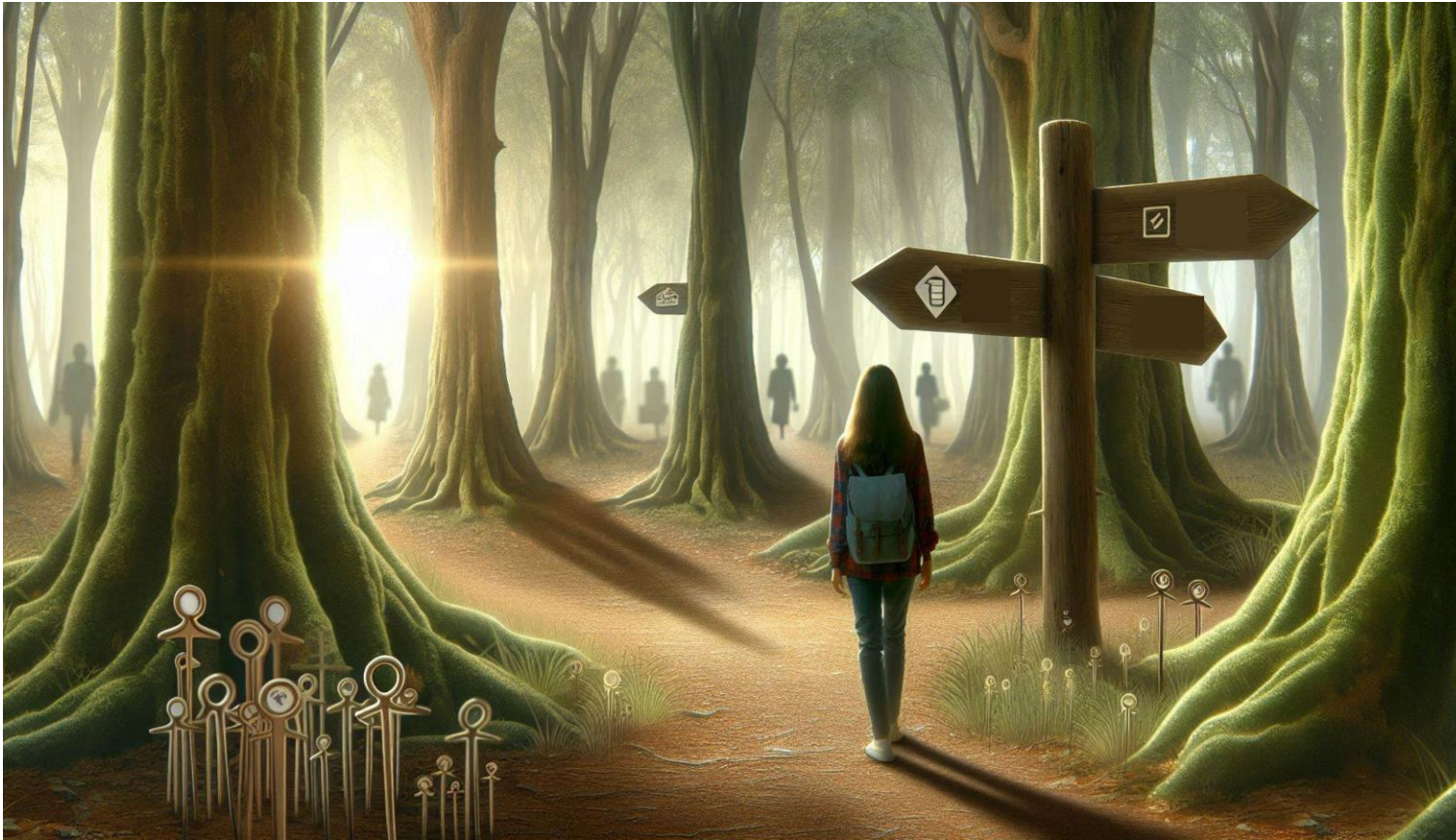
Organisaation datavastuullisuuden strategia

Vastuullisuustyön painopisteiden,
positiivisen kädenjäljen ja
keskeisten riskien tunnistaminen.
Prosessit ja vastuunjako.
Lainsäädännön tarjoama
toimintakehys.

Yksittäisen palvelun, tuotteen tai projektin datavastuullisuus

Datalähteiden sekä
seurauksien (tavoitellut ja
ennakoimattomat)
arviointi ja riskianalyysi.
Lainmukaisuuden varmistaminen.

Miten lähteä liikkeelle organisaatiossa?

Kuva luotu Microsoft Copilotilla

Soste: Tiedonkerääjän muistilista järjestöille

- Älä kerää tietoa keräämisen ilosta, vaan mieti, mihin tietoa tarvitaan. Tietoa voidaan käyttää esimerkiksi vaikuttamiseen, oman työn onnistumisen mittaamiseen tai toiminnan kehittämiseen.
- Jäsennä, jalosta ja hyödynnä myös arkitietoa tutkimustiedon rinnalla.
- Valitse oikea lentokorkeus. Tieto vain omasta toiminnasta ei auta sinua ymmärtämään kohderyhmää ja ilmiötä laajemmin. Mieti mistä näkökulmasta ja miltä tasolta haluat tarkastella asioita.
- Kysyä voi monella tavalla. Testaa erilaisten kysymysmuotoilujen vaikutusta siihen, millaista tietoa saat. Yllätyt.
- Harkitse tarkkaan myös tiedonkeruun oikea ajankohta. Poikkeusaikana saadaan tietoa poikkeusajasta.
- Käytä erilaisia tiedonkeruun tapoja. Tarjoa vaihtoehtoja vastata eri kanavissa. Mieti, miten tavoitat kohderyhmäsi parhaiten. Rohkaise kaikkia osallistumaan. Tietosi ei ole kattavaa, jos isoja väestöryhmiä jää sen ulkopuolelle.
- Jaa tietoa organisaation sisällä ja toisten organisaatioiden kanssa, vältä päällekkäistä tiedonkeruuta. Avoin data on tulevaisuutta.

Lähde: <https://www.soste.fi/uutiset/millaisen-tiedon-varassa-jarjestot-kehittavat-toimintaansa/>

Mitä tehdä järjestötasolla?

- **Tietoinventaario:** minkälaista dataa meillä on?
- **Lainsäädäntöön tutustuminen:** mitkä ovat toimintamme reunaehdot?
- **Tavoitteiden määrittely:** miksi dataa hyödynnetään?
- **Riskianalyysi:** mitkä ovat realistisia riskejä toiminnassamme?
- **Osaaminen ja toimintatavat**
 - Mitä on jokaisen toimijan ”dataosaaminen”?
 - Keneltä järjestöissä ja yhdistyksissä voi kysyä apua?
 - Miten puhumme asiasta yhteisellä kielellä?
 - Mitä teknologioita käytämme?
 - Miten toimimme? Mitä tietoja kysymme, ja koska poistamme dataa?

ODI: Data Ethics Canvas

- Datalähteet, luvat ja lainsäädäntö
- Projektin, palvelun tai tuotteen tavoitteet ja seurauksien arviointi.
- Vuorovaikutus ja viestintä osallisten sekä asiakkaiden kanssa. Datan käsittelyn läpinäkyvyys.
- Datavastuullisuuden implementointi, organisaation sisäiset prosessit.

Lähde: theodi.github.io/interactive-data-ethics-canvas/

Vastuullisuus vaatii lainsäädännön noudattamista

PUHEENVUORO3 min

KUUNTELE

Tekoälyasetus tulee – onko lukutaito kunnossa?

Euroopan unionin tekoälyasetus varmistaa, että voimme luottaa tekoälyn toimivan turvallisesti, yksilöiden oikeuksia kunnioittaen. Asetuksen mukaan organisaatioiden tulee huolehtia 2.2.2025 alkaen, että henkilöstö saa koulutusta tekoälyn hyödyistä ja riskeistä.

KIRJOITTAJAT

Tarmo Toikkanen
Johtava asiantuntija,
Ohjelmat

Meeri Toivanen
Asiantuntija, Ohjelmat

JULKAISTU
03.02.2025

Lähde: <https://www.sitra.fi/blogit/tekoalyasetus-tulee/>

Vaatimus tekoälylukutaidon varmistamisesta

Article 4: AI literacy

Date of entry into force:

2 February 2025

According to:

Article 113(a)

Inherited from:

Chapter I

See here for a [full implementation timeline](#).

SUMMARY +

Providers and deployers of AI systems shall take measures to ensure, to their best extent, a sufficient level of AI literacy of their staff and other persons dealing with the operation and use of AI systems on their behalf, taking into account their technical knowledge, experience, education and training and the context the AI systems are to be used in, and considering the persons or groups of persons on whom the AI systems are to be used.

← PREVIOUS

NEXT →

Lähde: <https://artificialintelligenceact.eu/article/4/>

Keskusteltavat kysymykset

- H kysyy: Miten yhdistys voi hyötyä siitä, että se keskittyy dataan? Vai onko data vain kertyvää massaa, johon ei tarvitse erikseen keskittyä?
 - Vastaus:
- M kysyy: Minkälaisissa tilanteissa data voi olla yhdistykselle erityinen voimavara?
 - Muutostilanteissa, kehittämisessä, olemassa olon perustelemisessa
 - Jopa valtakunnallisesti silmiä avaavaa, jos kaikki vaikuttavuusluvut olisivat saatavilla.
- H kysyy: Mikä datan kanssa voi mennä pieleen yhdistyksissä?
 - Vastaus:
- Yhteispohdinta: Onko pieni yhdistys isojen digijättien datakäytäntöjen armoilla? Minkälaisia vaikutusmahdollisuuksia yhdistyksellä on palvelujen valinnassa ja käytössä?
 - Vastaus: kyllä ja ei, kaikki ovat. Palveluista ei aina vastuullisuustietoja saatavissa, hälytyskellot soimaan tietosuoja-asioissa. Viestinnän kanavat: Ollako siellä, missä jäsenet vaiko tehdä muita valintoja. Kunhan tietoisia.
- H kysyy: Miten jokainen voisi edistää datavastuullisuutta yhdistyksen arjessa?
- M kysyy: Miten lisätä tietoisuutta datasta ja datavastuullisuudesta yhdistyksessä?
 - Vastaus: Vastuu on johdolla, tapoja on lukuisia. Yhteiset käytännöt, perehdytys, myös vapaaehtoisten. Myös julkinen keskustelu auttaa tunnistamaan haasteen paikkoja.
- H kysyy: Miten dataa voitaisiin jakaa arvoa luovalla tavalla erilaisten kumppaneiden kanssa?

Seuraavat askeleet

Webinaarit klo 9.00–10.30

- Eettinen ja yhdenvertainen tekoälyn hyödyntäminen: 25.3., All Digital Weeks –kampanjan ohjelmassa
- Tietosuojasta huolehtiminen sekä uuden digiregulaation tuomat mahdollisuudet ja velvoitteet: 10.4.
- Kestävä digitalisaatio: 29.4.
- Eettinen palvelumuotoilu: 20.5

TIEKEN tapahtumakalenteri:

<https://tieke.fi/tapahtumat/>

Postituslista:

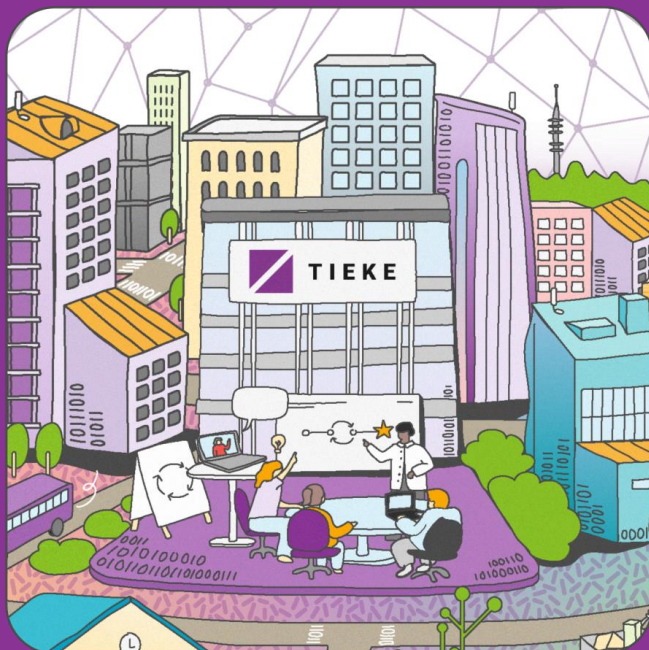
<https://tapahtumat.tieke.fi/eettinenjarjestodigi>

<https://alldigitalweeks.eu/>

<https://tieke.fi/eettinenjarjestodigi>

Suunnataan yhdessä kohti uudistuvaa ja ihmisläheistä yhteiskuntaa!

Kiitos!

Hanna Vuohelainen
hanna.vuohelainen@tieke.fi
050 587 4284

Mikko Eloholma
mikko.eloholma@tieke.fi
044 491 8296